

Magnus Tausen
stjóri á Námi

6. oktober í 1992

Tann dagin gloymi eg ongantið. Ta lötuna komu boðini úr útvarpinum, at Føroyar í grundini vóru farnar á húsagang. Vit høvdu figgjarliga forkomið okkum og vórðu sett undir umsiting úr Danmark. Eg minnist, hvar eg var, hvar eg stóð, hvør var í rúminum saman við mær. Tað var í lærutið míni á Shell. Tíðin eftir hetta mann vera ein tann svárasta tíð hjá tjóð okkara yvirhøvur. Í øllum førum í friðartíð. Sjálvur var eg tibetur so ungur, at eg hevði ikki tikið á meg skuld fyri hús, men nógv hoknaðu undir byrðuni, og næstu árinu tosaði eg alt ov ofta við viðskiftafólk, sum sótu køld og høvdu ikki ráð at gjalda fyri oljuna. Tær samrøðurnar hava brent seg í minnið. Ta støðuna mugu vit ikki koma í aftur!

Tíðin lekir øll sár, verður mangan sagt. Tað kunnu vit saktans siga við øll tey, sum noyddust av landinum og ongantið komu aftur. Men ólukkan er, at tíðin eisini fær okkum at gloyma tað, vit mugu minnast. Tí tað er ikki alt, vit skulu gloyma. Sumt, eisini tað ringa, skulu vit brenna fast í minnið, so at vit ongantið á ævini gera tað aftur. Eg havi í longri tíð havt kensluna, at vit fara at kenna sviðan av júst somu mistøkum og avleiðingum enn eina ferð. Hóast so nógv er sagt og skrivað um hví, tað endaði sum tað gjørdi tá.

Vit og skil hefur ongan politiskan lit. Sama við idioti. Og eg ætli mær ikki at greina, júst hví andstøðan hefur rættari enn samgongan ella øvugt. Tí sambandsmaðurin kann hava líka rætt í, at minkaði blokkstuðulin hefur skyldina av halli okkara í dag, sum tjóðveldismaðurin hefur rætt í, at tað eru ófatiliga stóru virðini í makrelinum, sum eru atvoldin, tí virðini enda á fáum hondum og verða líkasum tikin úr samfelagnum og frá fólkinum. Tí hall er og tað stórt. Enntá eftir, at vit hava skattað pensjónirnar í sambandi við inngjald. Tað miðið er ikki eftir at troyta, tá ið vit um 20 ár hava munandi fleiri eldri enn nú.

Við bremsilongd er tað so, at tess skjótari tú koyrir og seinni vandin sæst, harðari má verða bremsað ella brestur. Bera vit saman samfelag okkara nú við støðuna í 1992, er sjálvandi nógv broytt, og í nógvar mátar eru vit betur fyri, men grundleggjandi bygnaðurin í samfelagnum er nógv tann sami. Vit hava enn eitt ótal av kommunum, skúlum, sjúkrahúsværk í trimum og yvirhøvur eina tjóð, sum tykist lítið savnað í grundleggjandi fatanini av sær sjálvari. Og politiska skipan okkara er alt annað enn savnandi fyri land og fólk.

Eg stúril

Sjúkrakassarnir og granskingarráðið og Setrið

Heri Mohr

Í fjør varð sovnsfæið hjá sjúkrakøssunum í Føroyum skipað sum stovnsfæ í einum nýggjum Sjúkrakassagrunni. Og fyri viku síðani fekk Granskingarráðið alt fæið – 28 milliónir – frá hesum nýstovnaða Sjúkrakassagrunni.

Í Sosialinum lesa vit nú, at Granskingarráðið skal ”brúka alt fæið uppá fá ár.” Sanniliga, eitt gott hál.

Nú er ikki at liggja sjóvarfallið av sær, tí ein grunnur við ongum stovnsfæi er avoyddur.

Men hvussu ber tað nú til, at sjúkrakassarnir hava verið so væl fyri?

Fyri 1. januar 1988 rindaði ríkiskassin (Indenrigsministeriet) regluliga hvørt ár rakstrarpening til sjúkrakassarnar í Føroyum. Frá hesum degi broyttist ríkiskassans gjald soleiðis, at tað gjørdist ein partur av ríkiskassablokkinum, sum tá varð settur á stovn. Sjúkrakassarnir finga soleiðis frá 1.1.88 ríkiskassastuðulin goldnan um landskassan.

Upphæddin í blokkinum broyttist regluliga ár um ár til 1. januar 2002, tá ið ríkiskassablokkurin varð niðurbundin eftir landsstýrisins boðum, og figgingin til

heilsuverkið og almanna-verkið fekk mønustingin. Tá var ríkiskassans regluliga árgjald til sjúkrakassarnar einar 20 milliónir.

Í hesum farna tíðarskeiði frá 1.1.02 til 1.1.14 hefur landskassin fingið einar 240 milliónir, markaðar sjúkrakøssunum í Føroyum, úr tí niðurbundna blokkinum, sjá landskassans ársroknskapir: heilsutænastur 8.20.

Hetta er í stuttum orsøkin til, at sjúkrakassarnir vóru so væl fyri.

Um tað er so, at sjúkrakassarnir í roynd og veru eru farnir í søguna, so liggur nær at spyrja, um semja er millum landsstýrið og ríkisstýrið, at sjúkrakassablokkurin kann nýtast til annað endamál enn upprunaliga ætlað? Hann hefur, ið hvussu so er, ongantið verið ætlaður

til nakað granskingarrád ”at brúka uppá fá ár.”

Og hvaðna minni til Fróðskaparsetur Føroya.

Í hesum døgum er tað eisini kunngjørt Føroya fólk, at Føroya Fróðskaparsetur skal broyta Landssjúkrahúsið til universitetsjúkrahús og Setrið til universitet á altjóða støði við medicinskum fakulteti og øllum hartil hoyrandi.

Ongar smáligheittir: tvey universitetsjúkrahús til 48000 sálir. Setrið tykist ikki vita, at ríkiskassin rindar helvtina av sjúkrahúsverkinum í Føroyum.

Niðurstøðan av hesum lesarabrævi má vera:

Høgt kall gevur høgt fall – við ella uttan olju.

Er nú runnið saman millum Sambandsflokkkin og Fólkaflokkkin?

Poul Michelsen løgtingsmaður fyri Framsókn

Sambært tí sum Bárður Nielsen segði í sjónvarpstíðindunum 8. apríl, er líkt til at runnið er saman millum Sambandsflokkkin og Fólkaflokkkin um fiskivinnupolitikkin eftir 2018.

Boðini eru: Bara uppsjóvarvinnan rindar nóg nógv í tilfeingisgjaldi, so skal

vinnan fáa tryggjar karmar at virka undir.

Tað kann ikki vera rætt, at bara tú rindar nóg nógv, so fært tú tey rættindi, ið tú vilt hava. Hetta líkist ongum. Tað hefur avgerðandi týðning, at gjøld fyri fiskirættindi hava sín uppruna í tí, sum marknaðurin - til eina og hvørja tíð - vil gjalda og ikki í tí, sum manglar í landskassanum.

Higartil havi vit trúð og vónað, at Sambandsflokkurin vildi nýskipa fiskivinnuna á marknaðartreytaðum grundarlagi. Men hetta sampakkar ikki rættiliga við tað, sum Bárður Nielsen nú sigur at Sambandsflokkurin ætlar.

Eg skilji útsøgnina hjá Bárði Nielsen soleiðis, at um verandi uppsjóvarflotin bara letur nóg nógv fyri tey rættindi flotin longu hefur, so vilja Fólkaflokkurin og Sambandsflokkurin tryggja

teimum tryggjar karmar at virka undir í framtíðini.

- Vil tað so siga at:
- at tað verður sum Jacob Vestergaard segði á Torradøggunum í Klaksvík : ”Fiskirættindini skulu savnast á nøkrum fáum, sterkum hondum” ?
 - at nøkur fá - meira og minni føroysk - feløg skulu eiga rættin til at kalla alt tilfeingið og at nýggir aktørar ikki sleppa fram at uppsjóvarfiskivinnuni ?
 - at allur kapitalur – sum ein náttúrlig fylgja av hesum – verður savnaður hjá nøkrum fáum ?

Sambandsflokkkin og Fólkaflokkkin hava sum er, einsamallir meiriluta á tingi og kunnu tí gera sum teimum lystir, men hvussu tryggjar karmar hesir báðir flokkar einsamallir kunnu geva vinn-

uni í framtíðini er nakað heilt annað.

Spell var, at tað eydnaðist Fólkaflokkinum at steðga arbeiðinum at finna eina breiða fiskivinnu- politiska semju. Nú er lítið sannlíkt at hetta arbeiði verður upp- afturtikið og gjørt liðugt.

Vit fara ikki at góðtaka at føroyska fiskatilfeingið fram yvir verður ogn hjá nøkrum fáum. Framsókn fer í politiska arbeiði sínum at søkja ein meiriluta á løgtingi, sum vil tryggja, at fleiri sleppa framat høvuðsvinnuni, og at vinnan fer at virka á einum marknaðarstýrdum grundarlagi.